

Η εντολή της αγάπης (Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος)

Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος

Κι ἂν αὐτὸ νομίζης πὼς εἶναι μεγάλο, περίμενε· θὰ δῆς καθαρὰ ὅτι δὲ συνάντησες ἀκόμα τὸ τέλειο. Δὲ σταματᾷ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο αὐτὸς ποὺ σοῦ ἔθεσε τοὺς νόμους γιὰ τὴν ἀνεξεκακία· προχωρεῖ περισσότερο· Ἄν κάποιος σὲ ἀγγαρέψη γιὰ ἓνα μίλι, πήγαινε μαζί του δύο. Βλέπεις ὑπερβολὴ αὐταπαρνήσεως; Ἀφοῦ δώσης, λέει, τὸ χιτῶνα καὶ τὸ ἱμάτιό σου, μὴν ἐμποδίσης τὸν ἐχθρὸ νὰ χρησιμοποίησῃ ἔτσι γυμνὸ τὸ σῶμα σου σὲ ἐργασία ἐπίπονη καὶ κοπιαστικὴ.

Ὅλα θέλη νὰ τὰ ἔχωμε στὴ διάθεση τῶν ἄλλων, καὶ τὴ σωματικὴ μας δύναμη καὶ τὰ πράγματά μας γιὰ κείνους ποὺ μᾶς παρακαλοῦν καὶ γιὰ κείνους ποὺ μᾶς ἐξευτελίζουν· τὸ πρῶτο δείχνει φιλάνθρωπία, τὸ δεύτερο γενναιότητα. Γι' αὐτὸ ἔλεγε· Ἄν κάποιος σὲ ἀγγαρέψη γιὰ ἓνα μίλι, πήγαινε μαζί του δύο-ἔτσι σ' ἀνεβάζει ψηλότερα καὶ παρακινεῖ νὰ δείχνεις τὴν ἴδια φιλοδοξία. Καὶ ἂν αὐτὰ ποὺ ἔλεγε στὴν ἀρχή, τόσο μικρότερα ἀπὸ τοῦτα, ἔχουν τόσοις μακαρισμούς, σκέψου τί τέλος περιμένει αὐτοὺς ποὺ κατορθώνουν ταῦτα καὶ τί λογῆς γίνονται, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀμοιβὴ τους κατορθώνοντας νὰ πραγματοποιήσουν ὅλη τὴν

ἀπάθεια σὲ σῶμα ἀνθρώπινο ὑπόκειται στὸ πάθος; Ὅταν μήτε οἱ ἐξευτελισμοί, μήτε τὰ χτυπήματα, μήτε ἡ στέρηση τῶν χρημάτων δὲν τοὺς πειράζουν, μήτε σὲ κανένα ἄλλο παρόμοιο δειλιάζουν ἀλλὰ πιὸ πολὺ τὸ πάθος τοὺς πλουτῆ, πρόσεξε τί λογιῆς γίνεται ἡ ψυχὴ τους. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρόσεξε κι ἐδῶ νὰ κάνωμε ὅ,τι καὶ στὶς περιπτώσεις τῶν χτυπημάτων καὶ τῶν χρημάτων. Τί ἀναφέρω, μᾶς λέει, τὸν ἐξευτελισμὸ καὶ τὰ χρήματα; Ἀκόμα καὶ τὸ ἴδιο τὸ σῶμα σου ἂν θέλη νὰ ὑποβάλη σ' ἐπίπονη καὶ κοπιαστικὴ ἐργασία, καὶ μάλιστα ἄδικα, σὺ πάλι νίκησε καὶ ξεπέρασε τὴν ἄδικη ἐπιθυμία του. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ἀγγάρεμα, νὰ σὲ σύρη ἄδικα καὶ χωρὶς λόγο καὶ νὰ σὲ κακοποιῆ. Μὰ καὶ γιὰ τοῦτο νὰ εἶσαι ἕτοιμος· νὰ πάθης περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι θέλει ἐκεῖνος νὰ σοῦ κάμη. Δίνε σ' αὐτὸν ποὺ σοῦ ζητᾶ καὶ μὴν ἀποφεύγης αὐτὸν ποὺ θέλει νὰ σοῦ ζητήσῃ δάνειο. Αὐτὰ εἶναι μικρότερα ἀπὸ κεῖνα ἀλλὰ μὴ θαυμάσης. Αὐτὸ συνηθίζει νὰ κάμη πάντα ἀναμειγνύοντας τὰ μεγάλα τὰ μικρά. Κι ἂν αὐτὰ εἶναι μικρὰ σὲ σχέση μ' ἐκεῖνα, ἄς ἀκοῦνε ὅσοι παίρνουν τὰ πράγματα τῶν ἄλλων, ὅσοι σκορποῦν τὰ δικά τους στὶς πόρνες κι ἀνάβουν διπλῆ φωτιὰ γιὰ τὸν ἑαυτό τους, καὶ μὲ τὸ ἄδικο κέρδος καὶ μὲ τὸ ὀλέθριο ξόδεμα. Λέγοντας δάνεισμα ἐδῶ δὲν ἐννοεῖ τὴ συμφωνία μὲ τόκο ἀλλὰ τὴν ἀπλὴ χρῆση. Σὲ ἄλλο σημεῖο προχωρεῖ περισσότερο λέγοντας νὰ δίνωμε σ' ἐκείνους, ἀπ' ὅπου δὲν περιμένομε νὰ πάρωμε πίσω. Ἀκούσατε ὅτι σᾶς ἔχει ὀρισθῆ· θ' ἀγαπήσης τὸν διπλανό σου καὶ δὲν θὰ μισήσης τὸν ἐχθρό σου. Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας καὶ προσεύχεσθε γι' αὐτοὺς ποὺ σᾶς ἀδικοῦν· νὰ εὐχέσθε γιὰ ὅσους σᾶς καταριοῦνται καὶ νὰ εὐεργετῆτε ὅσους σᾶς μισοῦν. Ἔτσι θὰ γίνετε ὅμοιοι μὲ τὸν Πατέρα σας στὸν οὐρανό. Αὐτὸς βγάζει τὸν ἥλιο του γιὰ κακοὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ στέλνει τὴ βροχὴ του σὲ δίκαιους καὶ ἄδικους. Βλέπετε πῶς ἄφησε τελευταῖα τὸ στεφάνωμα τῶν ἀρετῶν; Γι' αὐτὸ καὶ μᾶς διδάσκει ὄχι μόνο νὰ δεχώμαστε τὰ ραπίσματα ἀλλὰ νὰ δίνωμε καὶ τὴ δεξιὰ σιαγόνα· κι ὄχι μόνο νὰ δίνωμε μαζὶ μὲ τὸ χιτῶνα καὶ τὸ ἱμάτιο ἀλλὰ καὶ ν' ἀκολουθοῦμε δυὸ μίλια ὅποιον μᾶς ἀγγαρεύει γιὰ ἕνα, γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὸ περισσότερο ἀπ' αὐτὰ μὲ ὅλη τὴν εὐκολία. Καὶ ποιὸ εἶναι τὸ περισσότερο ἀπ' αὐτά; Τὸ νὰ μὴ θεωρῆς ἐχθρὸ σου ὅποιον σοῦ κάμει αὐτά· ἢ μᾶλλον κάτι παραπάνω ἀπὸ αὐτό. Γιατὶ δὲν εἶπε· Μὴ μισήσης ἀλλὰ ἀγάπησε.

Δὲν εἶπε· Μὴν ἀδικήσης ἀλλὰ Εὐεργέτησε.

Κι ἂν ἐξετάση κανένας μὲ προσοχὴ θὰ βρῆ καὶ σ' αὐτὰ τὰ ἴδια μιὰ προσθήκη πολὺ μεγαλύτερή τους. Γιατὶ δὲν εἶπε ἀπλᾶ ν' ἀγαποῦμε ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχώμαστε. Εἶδατε πόσα σκαλοπάτια ἀνέβηκε καὶ πῶς μᾶς ἔστησε στὴν ἴδια τὴν κορυφὴ τῆς ἀρετῆς; Πρόσεξε τώρα μετρῶντας πρὸς τὰ ἄνω. Πρῶτο σκαλί, νὰ μὴν κάμης ἀρχὴ στὴν ἀδικία· δεῦτερο μετὰ τὴν ἀρχὴ νὰ μὴν ἀνταποδώσεις τὸ ἴδιο· τρίτο νὰ μὴν προξενήσης, ὅ,τι ἔπαθες ἀλλὰ νὰ μείνης ἡσυχος· τέταρτο νὰ προσφέρης τὸν ἑαυτὸ σου στὴν ἀδικία, πέμπτο νὰ προσφερθῆς γιὰ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅσα θέλει ὁ ἀδικητῆς σου, ἕκτο νὰ μὴ μισήσης αὐτὸν ποὺ σ' ἔβλαψε, ἕβδομο νὰ τὸν ἀγαπήσης κιόλας, ὄγδοο νὰ τὸν εὐεργετήσης, ἔνατο νὰ παρακαλῆς συνάμα γιὰ χάρη τοῦ τὸν θεό. Βλέπετε ὕψος πνευματικότητας! Γι' αὐτὸ κι ἔχει λαμπρὸ ἔπαθλο. Ἐπειδὴ ἡ ἐντολὴ ἦταν μεγάλη καὶ χρειαζόταν γενναία ψυχὴ καὶ πολλὴ σοβαρότητα, θέτει καὶ μισθὸ τέτοιο, ὅσο γιὰ κανένα ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Γιατὶ οὔτε τὴ γῆ ἀναφέρει ἐδῶ, ὅπως ὅταν μιλάει γιὰ τοὺς πράους, οὔτε τὴν παρηγοριὰ κι εὐσπλαχνία, ὅπως στὴν περίπτωση ἐκείνων ποὺ πενθοῦν ἢ ἐκείνων ποὺ ἐλεοῦν, οὔτε τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἦταν τὸ φρικτότερο ἀπ' ὅλα, νὰ γίνωμε ὅμοιοι μὲ τὸ θεό, ὅπως εἶναι φυσικὸ νὰ γίνουν οἱ ἄνθρωποι. Γιὰ νὰ γίνετε, λέει, ὅμοιοι μὲ τὸν Πατέρα σας στὸν οὐρανό. Σεῖς προσέξετε πῶς μήτε ἐδῶ μήτε καὶ προηγούμενα δὲν τὸν ἀποκαλεῖ Πατέρα του· ἀλλὰ ἐκεῖ τὸν ὀνομάζει θεὸ καὶ μεγάλο βασιλέα, ὅταν μιλοῦσε γιὰ τοὺς ὄρκους· ἐδῶ τὸν ἀποκαλεῖ δικό τους Πατέρα. Αὐτὸ τὸ κάνει φυλάγοντας τὴν ἐξήγηση γιὰ τὴν κατάλληλη ὥρα. Ἐπειτα ἀναφέροντας τὴν ὁμοιότητα λέει ὅτι βγάζει τὸν ἥλιο καὶ γιὰ τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ρίχνει τὴ βροχὴ τοῦ στοὺς δίκαιους καὶ τοὺς ἀδίκους. Γιατὶ αὐτὸς ὄχι μόνο, λέει, δὲ μισεῖ, ἀλλὰ καὶ εὐεργετεῖ ὅσους τὸν ὑβρίζουν. Ἄν καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι καθόλου ὅμοιο καὶ γιὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας καὶ γιὰ τὴ διαφορὰ τῆς ἀξίας· σὺ περιφρονεῖσαι ἀπὸ τὸν ὅμοιό σου, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸ δοῦλο του, ποὺ τὸν ἔχει ἄπειρα εὐεργετήσει. Καὶ σὺ ὅταν προσεύχεσαι γιὰ κάποιον, τοῦ χαρίζεις λόγους, ἐνῶ ἐκεῖνος πράγματα πολὺ μεγάλα καὶ θαυμαστά, ἀνάβει τὴ φλόγα τοῦ ἡλίου καὶ δίνει τὶς βροχὲς τῆς

ἐποχῆς. Μόλα ταῦτα δέχομαι πὼς εἶσαι ἴσος του, ὅσο μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Μὴ μισῆς λοιπὸν ὅποιον σοῦ κάνει κακό, ἀφοῦ τόσα ἀγαθὰ σοῦ προξενεῖ καὶ σὲ ὀδηγεῖ σὲ τόση τιμὴ. Μὴν καταριέσαι αὐτὸν ποὺ σὲ βλάπτει γιατί καὶ τὴ βλάβη ὑποφέρεις καὶ τὸν καρπὸ δὲν κερδίζεις· δέχεσαι τὴ ζημία ἀλλὰ καὶ τὴν ἀμοιβὴ σου χάνεις. Αὐτὸ εἶναι τὸ κορύφωμα τῆς ἀνοησίας· νὰ ὑπομένωμε τὸ χειρότερο καὶ νὰ μὴν κερδίζωμε τὸ λιγώτερο. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ αὐτό; Ἄφοῦ εἶδες τὸ θεὸ νὰ γίνεται ἄνθρωπος καὶ νὰ δείχνῃ τόση συγκατάβαση καὶ νὰ παθαίνη τόσα γιὰ σένα, ρωτᾷς ἀκόμα κι ἀμφιβάλλεις; Πῶς γίνεται νὰ μὴ λογαριάσῃς στοὺς ὁμοδόλους σου τὶς ἀδικίες ποὺ σοῦ κάνουν; Δὲν τὸν ἀκοῦς ἀπὸ τὸν Σταυρὸ ποὺ σοῦ παραγγέλει· Συγχώρεσέ τους· δὲ γνωρίζουν τί κάνουν; Δὲν ἀκοῦς τὸν Παῦλο ποὺ λέει, αὐτὸς ποὺ ἀνέβηκε στὸν Οὐρανὸ καὶ κάθεται στὰ δεξιὰ τοῦ μεσιτεύει γιὰ μᾶς. Δὲ βλέπεις ὅτι μετὰ τὴ σταύρωση καὶ τὴν ἀνάληψη ἔστειλε στοὺς Ἰουδαίους, ποὺ τὸν σκότωσαν, τοὺς ἀποστόλους γιὰ νὰ τοὺς φέρουν τ' ἀμέτρητα ἀγαθὰ καὶ μάλιστα ἐνῶ τοὺς ἔμελλε νὰ πάθουν ἀπ' αὐτοὺς μύρια δεινά; Ἀλλὰ μήπως ἐσένα σ' ἀδίκησαν πολὺ; Καὶ τί ὅμοιο ἔπαθες ἐσὺ μὲ ὅσα ὁ Δεσπότης σου; Ἐκεῖνος φυλακίστηκε, μαστιγώθηκε, δέχτηκε ραπίσματα καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτες ἐμπτυσμούς, ὑπέμεινε θάνατο, καὶ μάλιστα τὸ χειρότερο ἀπὸ ὅλους, ὕστερ' ἀπὸ τόσες εὐεργεσίες. Ἄν πάλι ἔχῃς πραγματικὰ πολὺ ἀδικηθῆ, γι' αὐτὸ κάνε μεγαλύτερες εὐεργεσίες καὶ γιὰ νὰ καταστήσῃς ὠραιότερο τὸ στεφάνι σου καὶ ν' ἀπαλλάξῃς τὸν ἀδελφὸ σου ἀπὸ τὴν ἔσχατη νόσο. Γιατὶ καὶ οἱ γιατροί, ὅταν δέχωνται τὰ λακτίσματα καὶ τὶς βρισιὲς ἀπὸ τοὺς τρελλοὺς, τότε περισσότερο τοὺς λυποῦνται κι' ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τῆς ὑγείας τους, ἐπειδὴ γνωρίζουν ὅτι ἡ ἄπρεπη συμπεριφὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν παροξυσμὸ τῆς ἀρρώστιας. Ἔτσι νὰ σκέφτεσαι καὶ σὺ γι' αὐτοὺς ποὺ σὲ καταδιώκουν κι' ἔτσι νὰ μεταχειρίζεσαι ὅσους σ' ἀδικοῦν· αὐτοὶ εἶναι οἱ ἄρρωστοι κι' αὐτοὶ δέχονται ὅλη τὴν δύναμη τῆς ἀρρώστιας τους. Ἐλευθέρωσε τὸν ἑαυτὸ σου λοιπὸν ἀπὸ τὴ βαρειὰ αὐτὴ ἐπίδραση κι' ἄφησε τὴν ὀργὴ καὶ γλύτωσε ἀπὸ σκληρὸ δαίμονο, τὸ θυμὸ. Γιατὶ ἂν δοῦμε δαιμονισμένους κλαῖμε, δὲν προσπαθοῦμε νὰ δαιμονισθοῦμε κι' ἐμεῖς. Αὐτὸ ἅς κάνωμε τώρα καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῶν ποὺ

θυμώνουν· γιατί μοιάζουν με τούς δαιμονισμένους. Είναι χειρότεροι απ' αυτούς, για να πῶ καλύτερα, ἐπειδὴ παραφέρονται συνειδητά. Γι' αὐτὸ ἡ παραφορά τους εἶναι ἀσυγχώρητη.

Μὴν ποδοπατῆς λοιπὸν αὐτὸν ποὺ ἔπεσε ἀλλὰ νὰ τὸν ἐλεῆς. Γιατὶ ἂν δοῦμε κάποιον ποὺ τὸν πειράζει ἡ χολή του, ἔχει σκοτοδίνη καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κάμη ἐμετὸ αὐτὸ τὸ κακὸ ὑγρὸ, ἀπλώνομε τὸ χέρι μας καὶ τὸν κρατοῦμε μέσα στοὺς σπασμούς του, κι ἂν λερώνωμε τὸ ροῦχο μας, δὲν ἀπομακρυνόμαστε, ἀλλὰ ἐπιδιώκομε ἓνα μονάχα, μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν ἐλευθερώσωμε ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση του. Τοῦτο ἄς κάνωμε καὶ σ' αὐτοὺς κι ἄς τοὺς κρατοῦμε, ὅταν κάνουν ἐμετὸ ἢ ὅταν σπαράζουν. Ἄς μὴ τοὺς ἀφήσουμε, ὥσπου ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' ὅλο τὸ κακό. Καὶ τότε θὰ σοῦ ἀναγνωρίση πολὺ μεγάλη εὐγνωμοσύνη, ὅταν τοῦ περάση, τότε θὰ καταλάβῃ ἀπὸ πόση ταραχὴ τὸν ἐλευθέρωσες. Καὶ γιατί ἀναφέρω τὴν εὐγνωμοσύνη ἀπὸ μέρους ἐκείνου; ὅταν ὁ θεὸς εὐθὺς θὰ σὲ στεφανώσῃ καὶ μὲ μύρια ἀγαθὰ θὰ σὲ ἀνταμείψῃ, ἐπειδὴ ἐλευθέρωσες τὸν ἀδελφὸ σου ἀπὸ βαρὺ νόσημα· κι ἐκεῖνος σὰν Κύριο θὰ σὲ τιμήσῃ, λογαριάζοντας πάντα τὴν καλωσύνη σου. Δὲ βλέπεις τὶς γυναῖκες τὴν ὥρα τοῦ τοκετοῦ, πῶς δαγκάνουν αὐτὲς ποὺ τὶς παραστέκονται; κι' αὐτὲς δὲ νιώθουν πόνο, ἢ καλύτερα πονᾶνε ἀλλὰ ὑποφέρουν μὲ γενναιότητα, καὶ συμπαθοῦν ἐκεῖνες ποὺ βασανίζονται καὶ ξεσχίζονται ἀπὸ τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ. Αὐτὲς ζήλεψε κι ἐσὺ καὶ μὴ γίνῃς πιὸ λεπτεπίλεπτος ἀπὸ τὶς γυναῖκες. Ὅταν «γεννοῦν αὐτὲς οἱ γυναῖκες», γιατί αὐτοὶ εἶναι πιὸ μικρόψυχοι ἀπ' τὶς γυναῖκες, τότε θὰ νιώσουν ἐσένα τὸν ἄνδρα κι ἂν εἶναι βαρειὲς οἱ ἐντολές, σκέψου ὅτι γι' αὐτὸ ἦρθε ὁ Χριστός· νὰ τὶς φυτέψῃ μέσα στὴν ψυχὴ μας καὶ νὰ μᾶς κάμη χρήσιμους σ' ἐχθροὺς καὶ φίλους. Γι' αὐτὸ προτρέπει νὰ φροντίζωμε καὶ γιὰ τοὺς δύο· γιὰ τοὺς ἀδελφούς, ὅταν λέῃ «κι ἂν προσφέρῃς τὸ δῶρο σου· γιὰ τοὺς ἐχθρούς, ὅταν νομοθετῇ νὰ τοὺς ἀγαποῦμε καὶ νὰ προσευχώμαστε γι' αὐτούς. Καὶ δὲ μᾶς ὀδηγεῖ σὲ τοῦτο ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ δίκαιου μόνο ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ἀντίθετο. Ἄν ἀγαπήσετε, λέει, ὅσους σᾶς ἀγαποῦν, τί μισθὸ θὰ λάβετε; Τὸ ἴδιο δὲν κάνουν κι οἱ τελῶνες; Τοῦτο λέει κι ὁ Παῦλος· Δὲν ἀντισταθήκαμε στὴν ἁμαρτία μέχρις αἵματος. Ἄν λοιπὸν πράττῃς αὐτά, στέκεσαι κοντὰ στὸ θεό, ἂν τὰ παραμελῆς, πηγαίνεις μὲ τοὺς τελῶνες. Εἶδες πῶς

ἡ ἀπόστασις τῶν ἐντολῶν δὲν εἶναι τόσο μεγάλη, ὅση ἡ διαφορὰ τῶν προσώπων; Ἄς μὴ σκεφτώμαστε λοιπὸν ὅτι εἶναι βαρεῖα ἡ ἐντολὴ ἀλλὰ ἅς λογαριάσωμε καὶ τὸ ἔπαθλο καὶ ἅς στοχαστοῦμε μὲ ποιὸν γινόμεσθε ὅμοιοι, ὅταν ἐπιτύχωμε καὶ μὲ ποιὸν ἐξιωνόμεσθε, ὅταν ἀποτύχωμε. Μὲ τὸν ἀδελφὸ μας ὀρίζει νὰ συμφιλιωνώμαστε καὶ νὰ μὴν τὸν ἀφήνωμε, προτοῦ διαλύσωμε τὴν ἔχθρα μας. Ὅταν μιᾶς γιὰ ὅλους, δὲ μᾶς δεσμεύει πιά μ' αὐτὴ τὴν ὑποχρέωσις ἀλλὰ τὰ ἀπὸ μέρους μας μόνο ζητᾶ καὶ ἐλαφρώνει τὸ νόμο καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἐπειδὴ εἶπε ὅτι καταδίωξαν τοὺς προφήτες τοὺς πρὶν ἀπὸ σᾶς, γιὰ νὰ μὴ νιώσουν δυσἀρέσκεια ἀπέναντί τους γι' αὐτό, προστάζει ὄχι μόνο νὰ τοὺς δείχνουν ἀνοχή, ὅταν φέρωνται ἔτσι, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς ἀγαποῦν. Βλέπεις πῶς κόβει σύρριζα τὸ θυμὸ, τὴν ἐπιθυμίαν γιὰ τὰ σώματα, τὰ πράγματα, τὴ δόξα, τὴν παροῦσα ζωὴ; Αὐτὸ τὸ ἔκαμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ πολὺ περισσότερο τώρα. Κι ὁ φτωχὸς καὶ ὁ εἰρηνικὸς καὶ ὁ λυπημένος ἀδειάζει ἀπ' τὴν ψυχὴν του τὸ θυμὸ. Ὁ δίκαιος καὶ ὁ ἐλεητικὸς ἀδειάζει τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πραγμάτων. Ὅποιος ἔχει καθαρὴν καρδίαν ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν πονηρὴν ἐπιθυμίαν. Ὅποιος καταδιώκεται καὶ ὑπομένει τὶς ὕβρεις καὶ κατηγορεῖται ἐπιτυγχάνει ἀκέραια τὴν περιφρόνησιν τῶν πραγμάτων τῆς ζωῆς αὐτῆς καὶ εἶναι καθαρὸς ἀπὸ περηφάνειαν καὶ κενοδοξίαν. Ἄφοῦ ἐλευθέρωσε λοιπὸν ἀπὸ τὰ δεσμὰ αὐτὰ τὸν ἀκροατὴν του καὶ τὸν προετοίμασε γιὰ τοὺς ἀγῶνες, ἀποσπᾶ μ' ἄλλο τρόπο πάλιν καὶ μεγαλύτερη προσοχὴν αὐτὰ τὰ πάθη. Ἄρχισε ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ ἀφοῦ ἀπὸ παντοῦ ἔκοψε τὰ νεῦρα τοῦ πάθους αὐτοῦ, εἶπε· Ὅποιος θυμώνει μὲ τὸν ἀδελφόν του καὶ ὅποιος τὸν ἀποκαλεῖ ἀνόητο καὶ βλάκα νὰ τιμωρῆται καὶ ὅποιος προσφέρει δῶρο, νὰ μὴ πλησιάζῃ τὴν Τράπεζαν, προτοῦ διαλύσῃ τὴν ἔχθραν. Κι ὅποιος ἔχει ἀντίδικον, πρὶν φτάσουν στὸ δικαστήριον, νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τὸν ἐχθρόν του. Περνᾶ ἀμέσως στὴν ἐπιθυμίαν καὶ λέει· Ὅποιος παρατηρεῖ μὲ ἀκόλαστο βλέμμα, νὰ τιμωρεῖται γιὰ μοιχὸς· Ὅποιος σκανδαλίζεται ἀπὸ γυναῖκα ἀκόλαστη ἢ ἀπὸ ἄνδρα ἢ κάποιον ἀπὸ τοὺς φίλους του, ὅλους αὐτοὺς ἅς τοὺς ἀπομακρύνῃ. Ὅποιος ἔχει γυναῖκα μὲ τὸν νόμον τοῦ γάμου, ἅς μὴν τὴν διώχῃ ποτὲ καὶ ἅς μὴ ρίχνῃ τὰ βλέμματά του σὲ ἄλλην. Μ' αὐτὰ ἀποσπᾶ τὶς ρίζας τῆς πονηρῆς ἐπιθυμίας. Ἐπειτα περιορίζει τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πραγμάτων προστάζοντας μήτε νὰ ὀρκιζώμαστε, μήτε

νὰ ψευδῶμαστε, μήτε νὰ κρατοῦμε τὸ ὑποκάμισο ποὺ φορᾶμε, ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιο νὰ παρέχωμε σ' ὅποιον τὸ θέλει καθὼς καὶ τὴ σωματικὴ μας δύναμη ἀναιρῶντας ἔτσι καθολικᾶ τὸν πόθο τῶν πραγμάτων.

Ἐπειτ' ἀπὸ ὅλα αὐτὰ βάζει τὸ στεφάνωμα ὅλων αὐτῶν τῶν προσταγμάτων λέγοντας· προσεύχεσθε γιὰ ὅσους προσπαθοῦν νὰ σᾶς κάνουν κακό. Μᾶς ὁδηγεῖ ἔτσι στὴν ἴδια τὴν κορυφὴ τῆς πνευματικότητος. Ὅπως ἀνώτερος ἀπὸ τὸν πρᾶο εἶναι αὐτὸς ποὺ δέχεται ραπίσματα, κι ἀπὸ τὸν ἐλεητικὸ αὐτὸς ποὺ δίνει τὸ ἱμάτιο μαζὶ μὲ τὸ ὑποκάμισό του, κι ἀπὸ τὸ δίκαιο, ὅποιος ὑποφέρει νὰ τὸν ἀδικοῦν, κι ἀπὸ τὸν εἰρηνοποιὸ ὅποιος ὑποχωρεῖ, ὅταν τὸν ραπίζουν καὶ ἀκολουθεῖ, ὅταν τὸν ἀγγαρεύουν, ἔτσι εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ αὐτὸν ποὺ καταδιώκεται αὐτὸς ποὺ ἐνῶ τὸν καταδιώκουν εὐλογεῖ. Βλέπεις πῶς λίγο λίγο μᾶς ἀνεβάζει στοὺς ἴδιους θόλους τοῦ Οὐρανοῦ; Ποιὰ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀξία μας, ἐμᾶς ποὺ ἐνῶ ἔχομε ἐντολὴ νὰ γίνωμε ὅμοιοι μὲ τὸ θεὸ δὲν πλησιάζομε οὔτε τοὺς τελῶνες; Ἡ ἀγάπη πρὸς ὅσους μᾶς ἀγαποῦν ἀποδίδεται στοὺς τελῶνες καὶ στοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ στοὺς ἐθνικοὺς. Ὅταν μήτε αὐτὸ δὲν τὸ πραγματοποιοῦμε (καὶ δὲν τὸ κάνωμε οὔτε αὐτό, γιὰ τὴν ζηλεύομε τὴν εὐτυχία τῶν ἀδελφῶν μας) ποιὰ τιμωρία δὲ θὰ μᾶς ἀξίζη, ὅταν, μ' ὅλη τὴν ἐντολὴ νὰ ξεπεράσουμε τοὺς γραμματεῖς, στεκώμαστε χαμηλότερα κι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς; Πέστε μου λοιπὸν πῶς θὰ δοῦμε βασιλεία; πῶς θὰ πατήσωμε τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα πρόθυρα, ἀφοῦ δὲ γίναμε οὔτε ἀπὸ τοὺς τελῶνες καλύτεροι; Γιὰ τοῦτο κάμει ὑπαινιγμό, ὅταν λέη· κι οἱ τελῶνες τὸ ἴδιο δὲν κάνουν; Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πιὸ ἀξιοθαύμαστο σημεῖο τῆς διδασκαλίας του· παντοῦ θέτει ἔπαθλα μὲ μεγάλη γενναιοδωρία, ὅπως ἡ θεὰ τοῦ θεοῦ, ἡ κληρονομία τῆς βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, ἡ υἰοθεσία μας ἀπὸ τὸν θεό, ἡ ὁμοίωσή μας μὲ τὸ θεό, ἡ δωρεὰ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς παρακλήσεως, ἡ μεγάλη ἀμοιβή. Κι ὅπου ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀναφερθοῦν καὶ τὰ λυπηρά, τοῦτο γίνεται πολὺ ἄτονα· μιὰ φορὰ μόνο σὲ τόσους λόγους ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς γέεννας. Καὶ σ' ἄλλους πάλι λόγους δισταχτικά, καὶ περισσότερο μὲ προτρεπτικοὺς παρὰ ἀπειλητικοὺς λόγους, θέλει νὰ διορθώσῃ τὸν ἀκροατὴ λέγοντας· Τὸ ἴδιο δὲν κάνουν κι οἱ τελῶνες; Καὶ ἂν χαλάσῃ τὸ ἀλάτι· καὶ Ἄσημαντος θὰ

ὀνομασθῆ μέσα στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Κάπου κάπου ἀναφέρει καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἀντὶ τὴν τιμωρία τους, ἀφήνοντας τὸν ἀκροατὴ νὰ συλλάβῃ τὸ βάρος τῆς τιμωρίας. Αὐτὸ κάμει ὅταν λέῃ· Ἔκαμε τὴ μοιχεία μαζί της μέσα στὴν καρδιὰ του, καὶ ὅποιος ἀφήνει τὴ γυναικίκα του γίνεται αἷτιος μοιχείας της· καὶ τὸ περισσότερο ἀπ' αὐτὰ προέρχεται ἀπὸ τὸν πονηρό. Γιατὶ ὅσους ἔχουν νοῦ φτάνει νὰ τοὺς σωφρονίσῃ καὶ μόνο μὲ τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτίας, χωρὶς τὴν ἀπαγγελίαν τῆς τιμωρίας. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν περίπτωσή μας ἀναφέρει τοὺς ἐθνικούς καὶ τοὺς τελῶνες, θέλοντας μὲ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων αὐτῶν νὰ προτρέψῃ τὸ μαθητὴ· τὸ ἴδιο ἔκαμε κι ὁ Παῦλος ὅταν ἔλεγε· Ὅχι σὰν τοὺς ἄλλους ποὺ δὲν ἔχουν ἐλπίδα· καὶ ὅπως τὰ ἔθνη ποὺ δὲν γνωρίζουν τὸ θεό. Καὶ δείχνοντας ὅτι δὲν ζητεῖ τίποτε ὑπεβολικὸ ἀλλὰ λίγο περισσότερο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο προσθέτει. Τὸ ἴδιο δὲν κάμουν κι οἱ ἐθνικοί; Δὲν κόβει ὅμως στὸ σημεῖο τὸ λόγο ἀλλὰ τὸν ὀλοκληρώνει μὲ τὰ ἔπαθλα καὶ τὶς ἀγαθὲς ἐλπίδες λέγοντας· Γίνεται λοιπὸν τέλειοι, ὅπως ὁ οὐράνιος Πατέρας σας. Καὶ σκορπίζει ἄφθονα στοὺς λόγους του τὴ λέξη οὐράνιος, θέλοντας νὰ φτερῶσῃ τὸ φρόνημά τους καὶ μὲ τὴν ὑπόμνηση τοῦ τόπου. Ὡς τότε ἦσαν πιὸ ἀδύνατοι κ᾿ ἄλλως, πιὸ προσκολλημένοι στὰ ὑλικά.

Ἄς ἐννοήσωμε ὅλα ὅσα εἶπαμε κι ἄς δείξωμε καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς ἐχθρούς μας. Ἄς ἀποβάλωμε τὴ γελοία ἐκείνη συνήθεια, ποὺ παιδεύει τοὺς πιὸ ἀνοήτους· περιμένουν νὰ τοὺς χαιρετίσουν πρῶτοι οἱ ἄλλοι. Δὲ ζηλεύουν αὐτὸ ποὺ προξενεῖ πολὺ μακαρισμό, ἀλλὰ ἐπιδιώκουν αὐτὸ ποὺ εἶναι ὀλότελα γελοῖο. Γιατὶ δὲ χαιρετᾶς πρῶτος; Ἐπειδὴ αὐτὸ περιμένει ὁ ἄλλος, ἀπαντᾷ. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τρέξης, γιὰ νὰ πάρῃς σὺ τὸ στέφανο. Ὅχι, λέει, ἐπειδὴ αὐτὸ ἐπιζητεῖ ἐκεῖνος. Ὑπάρχει χειρότερη ἀνοησία; Ἐπειδὴ ὁ ἄλλος ἐπιδιώκει νὰ μοῦ γίνῃ πρόξενος ἀμοιβῆς, γι' αὐτὸ δὲν θέλω νὰ ἐπωφεληθῶ ἀπ' αὐτὴ του τὴν ἐπιδίωξη. Ἄν ὅμως σὲ χαιρετήσῃ αὐτὸς πρῶτος τίποτα δὲν κερδίζεις καὶ μ' ὅλο τὸ χαιρετισμό. Ἄν προλάβῃς σὺ τὸ χαιρετισμό, ἐμπορεύτηκες τὴν περηφάνειαν του κι ἄφθονο καρπὸ τρύγησες ἀπὸ τὴν ἀνοησία του. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ κορύφωμα τῆς ἀνοησίας νὰ ἀφήνῃς τὸ κέρδος ποὺ θὰ πάρῃς καὶ μάλιστα ἀπὸ κούφιας λέξεις κι ἐνῶ καταδικάζομε αὐτὴ τὴ συμπεριφορά, νὰ

πέφτωμε στὸ ἴδιο λάθος; Ἄν κατηγορῆς κάποιον, ἐπειδὴ περιμένει νὰ τὸν χαιρετήσουν, γιὰ ποιὸν λόγο ζηλεύεις αὐτὸ ποὺ κατηγορεῖς; Καὶ ἀφοῦ ἰσχυρίζεσαι ὅτι αὐτὸ εἶναι πονηρό, βιάζεσαι νὰ τὸ μιμηθῆς σὰ νὰ ἦταν καλό; Βλέπεις πὼς τίποτα δὲν ὑπάρχει πιὸ ἀνόητο ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ζῆ μέσα στὴν κακία; Γι' αὐτὸ, παρακαλῶ, ἄς ἀποφύγουμε τὴν πονηρὴ καὶ γελοία αὐτὴ συνήθεια. Μύριες φιλίες διέσπασε ἡ ἀσθένεια αὐτὴ καὶ δημιούργησε πολλοὺς ἐχθρούς. Γι' αὐτὸ ἐμεῖς προλαβαίνουμε ἐκείνους-ἐμεῖς ποὺ μᾶς λένε οἱ ἐχθροί μας νὰ δεχθοῦμε ραπίσματα καὶ νὰ ἀνεχθοῦμε ἀγγαρεῖες καὶ νὰ ὑποστοῦμε γυμνώσεις καὶ τὰ δεχόμαστε, πῶς θὰ γινόμαστε ἄξιοι γιὰ συγνώμη, ἂν δείχνωμε τόση ἐριστικότητα γιὰ ἓνα κούφιο χαιρετισμό; Δεχόμαστε περιφρόνηση –εἶναι ἡ ἀπάντηση- καὶ γελοιοποιούμεστε, ὅταν τοῦ κάνουμε αὐτὴ τὴ χάρη. Καὶ γιὰ νὰ μὴ σὲ περιφρονῆσῃ ὁ ἄνθρωπος, προσκρούεις στὸ θεό; Καὶ γιὰ νὰ μὴ σὲ περιφρονῆσῃ ὁ μανιακὸς ὁμόδουλός σου, περιφρονεῖς τὸν Κύριό σου, ποὺ τόσες εὐεργεσίες σοῦ ἔκαμε; Ἄν εἶναι ἀνεπίτρεπτο νὰ σὲ περιφρονῆ ὁ ὁμότιμός σου, πολὺ πιὸ ἀνεπίτρεπτο εἶναι νὰ καταφρονῆς σὺ τὸ δημιουργό σου θεό. Πρόσθεσε καὶ τοῦτο· ὅταν σὲ περιφρονῆ κάποιος, τότε σοῦ γίνεται πρόξενος μεγαλύτερης ἀμοιβῆς. Δείχνεις ὑπομονὴ σ' αὐτὰ γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἐπειδὴ σέβεσαι τοὺς νόμους του. Καὶ τοῦτο γιὰ ποιά τιμὴ δὲν εἶναι ἄξιο, γιὰ ποιούς στεφάνους; Μακάρι ἐγὼ καὶ ἐξευτελισμοὺς καὶ περιφρόνηση νὰ δεχόμουν γιὰ τὸ θεὸ παρὰ νὰ δεχόμουν τιμὲς ἀπὸ ὅλους τοὺς βασιλιάδες· τίποτα δὲν εἶναι ἴσο μὲ τὴ δόξα αὐτὴ, τίποτα –Αὐτὴ λοιπὸν ἄς ἐπιδιώξωμε, ὅπως αὐτὸς πρόσταξε. Καμμιά σημασία ἄς μὴ δίνωμε σ' ἀνθρώπους ἀλλὰ ἔχοντας ὀρθὴ πνευματικότητα σ' ὅλες τὶς περιστάσεις σ' αὐτὴν ἄς συμμορφώνωμε τὴ ζωὴ μας. Ἄς δοκιμάσωμε ἀπὸ δῶ τὴ χαρὰ τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν οὐράνιων στεφάνων, βαδίζοντας σὰν ἄγγελοι ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Θὰ εἶμαστε στὴ γῆ αὐτὴ ἀγγελικὰ τάγματα, θὰ εἶμαστε μακριὰ ἀπὸ κάθε ἐπιθυμία καὶ ταραχὴ καὶ θὰ κερδίσωμε μαζὶ μ' αὐτὰ καὶ τὰ ἀνείπωτα ἀγαθὰ. Μακάρι νὰ τὰ ἐπιτύχωμε ὅλοι μας μὲ τὴ χάρη καὶ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸς ἄς ἔχη τὴ δόξα καὶ τὴ δύναμη καὶ τὴν προσκύνηση μαζὶ μὲ τὸν ἄναρχο Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο καὶ ἀγαθὸ Πνεῦμα τώρα καὶ πάντοτε καὶ στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

(Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου, “Πατερικὸν Κυριακοδρόμιον”, Τόμος Δεύτερος, Ἀθῆναι 1969, σελ.9-19)